A közép-kelet-európai bankszektor elemzése

SZABÓ CSABA

Mielőtt a piac elemzésébe kezdenék, fontosnak tartom megjegyezni, hogy nagyon nehéz összehasonlítható adatokat gyűjteni a közép-kelet-európai bankpiacról, és nem minden országra találhatók friss adatok, ezért a vizsgálódás a 2003-as adatokra és trendekre korlátozódik. Továbbá az elemzést a dolgozatban vizsgált elmélet szempontjából igazán releváns országokra összpontosítjuk, főként a Közép-Kelet-Európából az újonnan csatlakozott nyolc európai uniós tagállamra és a három csatlakozni kívánó országra. A többi közép-kelet-európai ország, mint például Oroszország, Ukrajna és Fehéroroszország bankpiaci helyzetének bemutatását csak néhány megjegyzésre korlátozom.

Az elemzések elvégzéséhez különböző országcsoportosításokat hoztam létre, amelyek megalkotásánál nemcsak az Európai Unióval való csatlakozási folyamat előrehaladottságát és az adott ország gazdasági fejlettségét, hanem az ország bankszektorának fejlettségét is figyelembe vettem.

A tanulmányban a következő országcsoportokat használom:

– Az EU-15 csoport a 2004-es bővítés előtti Európai Uniót jelöli.

– Az EU-8 csoport a 2004 májusában az Európai Unióhoz csatlakozott 8 közép-kelet-európai országot jelöli: Lengyelország, Magyarország, Csehország, Szlovákia, Szlovénia, Észtország, Lettország, Litvánia. Mivel a csatlakozás előtt ezek az országok át kellett vegyék az aquis communautairet, ezért ebben a régióban jogi szempontból mindenképpen ők a legfejlettebbek. Ugyanakkor ezekben az országokban a legmagasabb az egy főre jutó GDP, a legkisebb az állami tulajdon aránya, mind a banki, mind pedig az ipari szektorban. Ezeknek a mutatóknak az aránya, annak ellenére, hogy a legmagasabbak a régióban, még mindig jócskán elmaradnak az európai átlagtól, ami egyben fejlődési potenciált takar.

– A KK-3 csoportba Románia, Bulgária és Horvátország tartozik. Horvátországot annak ellenére, hogy a csatlakozási folyamatokban kevésbé előrehaladott állapotban van Bulgáriához és Romániához képest, mégis ebbe a csoportba soroltam, ugyanis a bankszektor fejlettsége szerint Horvátország mindenképpen az előző két országhoz hasonló helyzetben van.

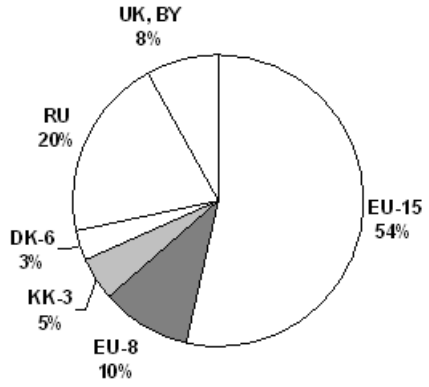
– Az átalakuló gazdaságú délkelet-európai fekvésű Bosznia-Hercegovinát, Albániát, Szerbia-Montenegrót, Koszovót, Makedóniát és Moldáviát DK-6 kategóriának neveztem el. Ezen országok azért lényegesek, mert a gazdasági és több országban a politikai stabilizáció hiánya ellenére néhány közép-kelet-európai nagybank már itt is megjelent.

– Oroszország, méretéből adódóan, önmagában egy külön kategóriát képez, ugyanis 143

milliós lakosságával messzemenően a legnagyobb vásárlói potenciállal rendelkező ország. Az 1998-as gazdasági válság óta több nemzetközi bank kivonult Oroszországból, így a külföldi többségű tulajdonban levő bankok aránya 2003-ra 4% alá csökkent – nemcsak a válság miatt mentek ki, de az ország gazdaságpolitikája sem támogatja bejövetelüket.

– Ukrajna és Fehéroroszország, az Európai Unióval szomszédos két volt szovjet utód állam lakossága 57,7 millió, ami szintén hatalmas piacot jelent. Ukrajna vásárlóerő paritáson mért egy főre jutó GDP szempontjából, a tervgazdaságból történő gazdasági átalakítás és válságos gazdasági évek után, a múlt évben újra elérte az 1991-es szintet. Fehéroroszország még mindig tervgazdaságként működik napjainkig.

Ahhoz, hogy egy általános képet kapjunk a régiók méretéről, egy pie chartot készítettem a fent említett országok közel 710 milliós lakosságának eloszlásáról.

1. ábra: Európa lakossági eloszlása, 2003[1]

Közép-kelet-európai bankpiaci trendek

A közép-kelet-európai országok bankszektorának mérete és gazdasági fejlettsége egymáshoz képest eléggé széles skálán mozog. Az egy főre jutó GDP szempontjából és a bankszektor mérete alapján is az EU-8 országai a legnagyobbak. A bankpiac kétszerese az EU-8-nak, mint Oroszországnak, annak ellenére, hogy Oroszország lakossága kétszerese az EU-8-nak. A KK-3 bankpiaci mérete csupán 1/6-a az EU-8-nak, és a többi közép-kelet-európai országé összesen kb. 10%-a.

A közép-kelet-európai bankszektor mérete 2003-ban[2] (mértékegység: millió EUR):

– EU-8 312,2
– KK-3 50,6

[1] Forrás: RZB CEE, 2004.
[2] Forrás: RZB CEE, 2004.

– DK-6 15,0
– RU 152,5
– UK,BY 18,8
– Összesen: 549,1

Az újonnan csatlakozott közép-kelet-európai országok (EU-8) hatása az Európai Unió bővülésére számokban és különböző mutatók alapján a következő[3]:

– Terület +23%
– Népesség +20%
– EU GDP +5%
– EU mérleg-főösszeg +2%

Azaz az Unió területileg 23%-kal nőtt, a népesség 20%-kal, a GDP 5%-kal, míg az európai bankszektor csupán 2%-kal lett nagyobb a csatlakozás után. Ezekből az adatokból nyilvánvalóvá válik, hogy annak ellenére, hogy a vizsgált közép-kelet-európai csoportok közül a legfejlettebb bankszektorral az újonnan csatlakozott országok rendelkeznek, gazdasági teljesítménye Nyugat-Európához képest mégis alacsony.

Bankreform és tulajdonosi struktúra

A rendszerváltáskor a közép-kelet-európai országok nagyon komoly kihívásnak néztek elébe, amikor a tervgazdaságban megszokott, főleg utókövetést szolgáló pénzügyi rendszerről át kellett állniuk a tényleges monetáris gazdasági rendszerre. Az átmenet magában foglalta a kétszintű bankrendszer bevezetését, a gazdaság átstrukturálását, a magánbankok engedélyezését, a piaci korlátok leépítését, a jogi környezet megteremtését, a bankok ellenőrzési rendszerének kiépítését, míg végül egyes országok eljutottak a tőke és pénzpiacok liberalizációjáig (EU-8). Napjainkban már a KK-3 országok a maguk sajátos specifikumaival ugyan, de liberalizáltnak tekinthetők, például a tőkeszámlák szempontjából.

A kezdeti bankpiaci reformok jogi szempontból gyakran szabados engedélyezési politikával, gyenge banki szupervízióval és felügyelettel társultak. Ugyanakkor vagy nem léteztek, vagy pedig túl engedékenyek voltak a bankcsődökkel kapcsolatos törvények. Ezt tetőzte még a tőkehiány, a menedzsmenttudás hiánya, a politikai beavatkozások az állami tulajdonban levő bankok esetében és a bizonytalan gazdasági környezet, a rossz hitelek magas és folyamatosan növekvő aránya, amelyek következtében szinte mindegyik ország a 90-es évek során megélt egy vagy akár több bankkrízist. (Euromoney, 2005)

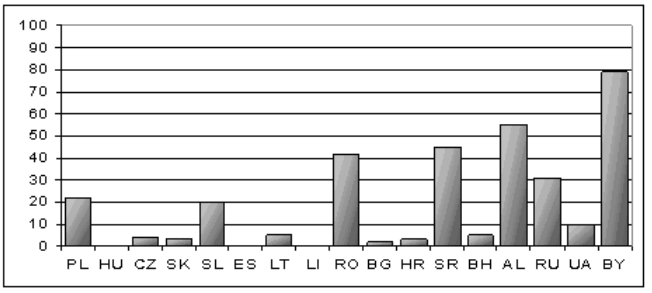
Az EU-8 régióban 2001-ig többnyire lezajlott a bankszektor újrastrukturálása és a priva-

[3] Forrás: Rácz Tibor, 2005.

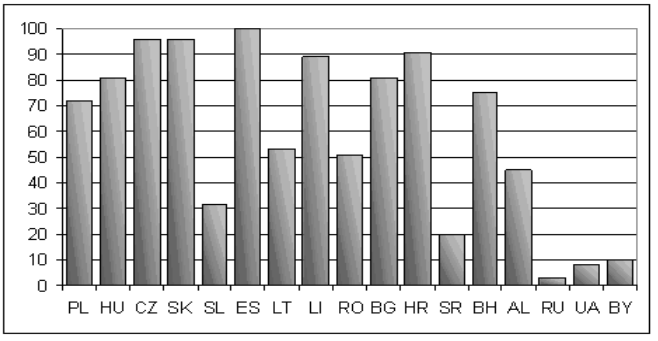
tizáció. Ennek eredményeképpen a bankok többsége ebben a régióban a régión kívüli bankok tulajdonában vagy külföldi tulajdonban van. Kivételt csupán egy nagy állami bank, a Lengyel PKO (Takarékpénztár) és két nagy magánbank, a Magyar OTP és a Lett Parex Banka képez. (ECB, 2005)

A helyzet nagyon hasonló a KK-3 országokban is, főleg Bulgáriában és Horvátországban. Míg Bulgáriában 2003-ban sikerült befejezni a bankprivatizációt, addig Romániában még megmaradt két nagy állami bank, a CEC és a BCR, amelyek privatizálása 2005-ben kellett volna bekövetkezzen (ECB, 2005), de ez a folyamat csak 2006-ra várható.

A DK-6 országokban a bankpiac sokkal fejletlenebb állapotban van, ami megmutatkozik az állami bankok magas piaci részesedésében és az alacsony külföldi tulajdonban (Euromoney, 2003). Bosznia és Hercegovina előrehaladottabb a privatizáció szempontjából. Szerbiában a bankok privatizációja csak most kezdődött el, Albániában viszont, miután eladták a Savings Bank of Albaniát a Raiffeisennek, 2004-ben szinte befejezettnek tekinthető. (Euromoney, 2005)

2. ábra: Többségi állami tulajdonú bankok piaci részesedése, 2003[4]

3. ábra: Többségi külföldi tulajdonú bankok piaci részesedése, 2003[5]

[4] Forrás: RZB CEE, 2004.
[5] Forrás: RZB CEE, 2004.

Bankpiaci koncentráció

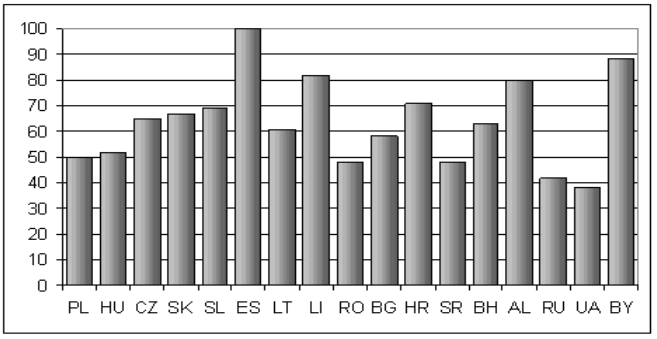
A bankpiaci koncentráció általában magasabb a kisebb országok esetében, de nem állítható fel ezzel kapcsolatosan egy hüvelykujj-szabály. Ez ugyanis nagy országokban is lehet magas, mint például Oroszországban. Ebben az esetben a piaci koncentráció szempontjából csak az öt legnagyobb bank összpiaci részesedését vizsgáltam, összevetve azt az alrégió többi országával.

A koncentrációt önmagában nem lehet értelmezni, ugyanis nagymértékben függ a piac fejlettségi szintjétől. A piac fejlettsége alapján három fázist különböztethetünk meg:

1. A bankszektor újrastrukturálása előtt a nagy, főként állami tulajdonban levő bankok piaci részesedése magas, azaz a koncentráció mértéke nagy, például: Albánia, Fehéroroszország esetében.

2. A gazdaság újrastrukturálása elkezdődött, a bankszektor gyors ütemben fejlődik, a verseny intenzitása nagymértékben megnő, és a piaci konszolidáció elkezdődik. A koncentráció mértéke alacsony, például Magyarország, Lengyelország, Románia esetében.

3. A hatékonyan működő bankpiacon a bankszektor konszolidációja befejeződik, és ezáltal a piaci verseny oligopolisztikussá válik. A koncentráció mértéke ismét magas, lásd például Észtországot, Litvániát.

4. ábra: Top 5 bank összpiaci részesedése – piac koncentrációja, 2003[6]

A bankpiac penetrációja és hitelstruktúrája

A bankpiac relatív méretét a bankszektor gazdasági penetrációja tükrözi a legjobban, vagyis az adott ország mérleg-főösszeg/GDP aránya. Ez a mutató nem meglepő módon az EU-8 országokban a legmagasabb. Amint azt már az előzőekben is említettem, ezekben az országokban a bankok privatizációja 2001-ig többségében befejeződött. Ennek következtében a hatékony menedzsmenttel rendelkező külföldi bankok agresszív piaci penetrációja és óvatos hitelezésük által nőtt a bankpiac penetrációja és javult annak hitelstruktúrája

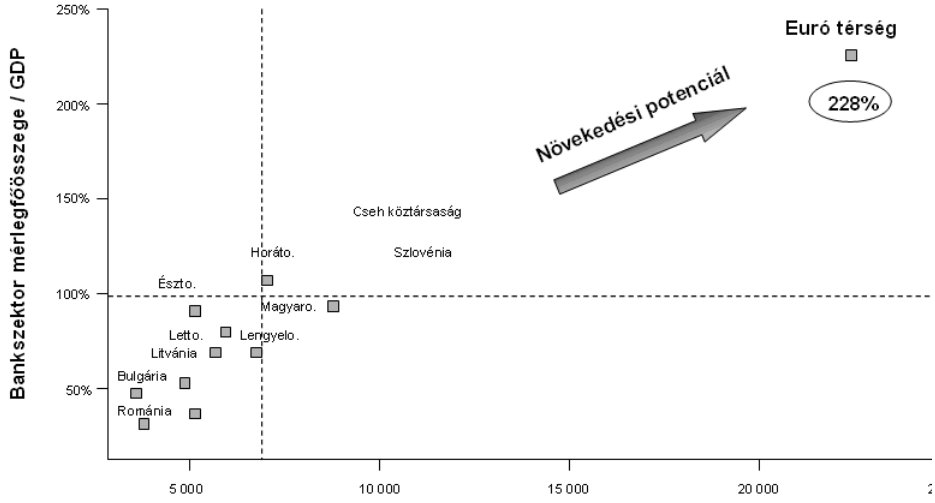
[6] Forrás: RZB CEE, 2004.

(csökkent a rossz hitelek aránya) (ECB, 2005).

Az EU-8 országaihoz képest a kevésbé fejlett közép-kelet-európai országokban a bankszektor piaci penetrációja alacsony, de ezekben az országokban, az EU-8-cal ellentétben, dinamikusan nőtt a bankpiac penetrációja (például Románia esetében 4 év alatt 12%-kal). Ezen trend alól a közép-kelet-európai országok közül kivételt képezett a szlovák és a cseh bankpiac, amely az újrastrukturálás miatt stagnált.

Az EU-15-ben a mérlegfő/GDP arány 2003-ban meghaladta a 200%-ot. Az EU-15-ön belül is a legmagasabb arányt Írország adja, ahol több, mint 400%-os a bankpiac gazdasági penetrációja, ami egyben azt is jelenti, hogy 1 év alatt négyszer annyi pénz fordul meg a bankok kezében, mint amennyit a gazdaság termel. (Euromoney, 2004)

Ezekből a számokból egyértelműen kitűnik, hogy van elég hely a növekedésre a közép-kelet-európai országok bankpiacának. Természetesen ehhez egy olyan gazdasági háttér szükséges, ami hosszú távon jövedelmező, és legalább olyan hatékony, mint az EU-15-ön belüli gazdaságokban. Létrejöttében fontos szerep jut a bankszektornak, amely hitelek biztosításával lehetőséget nyújt a vállalatoknak termelésük modernizálására.

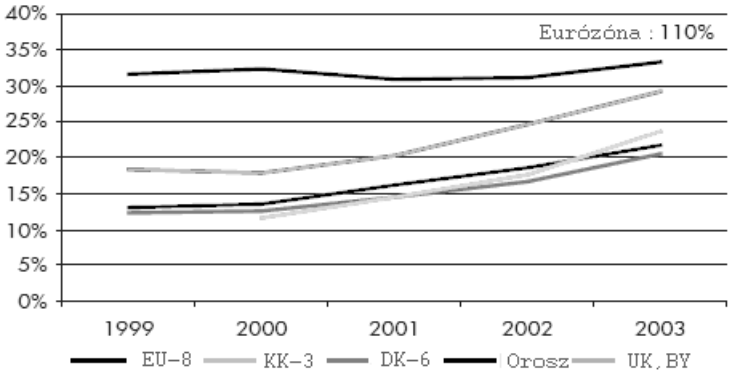

5. ábra: A közép-kelet-európai bankrendszer növekedési potenciálja, 2004[7]

A hitelállomány %-os aránya a GDP-ben egy újabb lényeges mutató, amely egy adott ország bankpiacának fejlettségét tükrözi. Az EU-8-ban ez az arány magas, viszont az elmúlt évek során csökkent. A csökkenés oka, akárcsak a mérlegfő esetében, a szlovák és a cseh bankpiac átstrukturálása volt, miközben a többi ország erős növekedést produkált. Ezzel

[7] Forrás: Rácz Tibor, 2005.

kapcsolatban viszont fontos megemlíteni, hogy az EU-8 országokban a hitel portfóliótisztítása befejeződött, míg ugyanez nem mondható el a többi alrégió országairól. Az EU-15 országaihoz viszonyítva a különbség hatalmas ezen mutató esetében is, ahol a hitelállomány/GDP arány 110%.

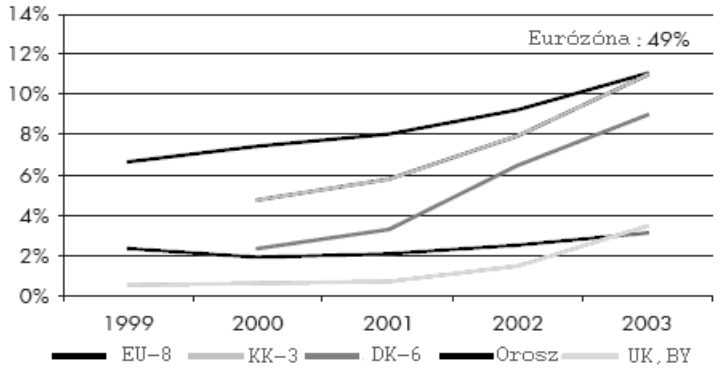
6. ábra: Közép-Kelet-Európa bankrendszerének hitelállomány/GDP aránya, 2003[8]

Először a magánvállalati hiteleket vizsgáltam, ugyanis itt látszik legjobban a rossz hitelek magas aránya, ami Csehország és Szlovákia estében csekélynek mondható. Az elmúlt években Szlovénia, Lettország és Litvánia produkált magas vállalati hitelnövekedést az EU-8-on belül, akárcsak a másik régiókból Bulgária, Bosznia-Hercegovina és Románia, ahol ez a folyamat az elemzők szerint csak most kezdődött el. Ez a „boom" főként a KKV szegmensre vonatkozik, amit az utóbbi években a piaci szereplők igencsak elhanyagoltak. (RZB CEE, 2004)

Mégis a legnagyobb és legdinamikusabb növekedést a közép-kelet-európai térségben a fogyasztási hitelek érték el. Az elmúlt években a háztartásoknak adott hitelállomány volt igazán kiemelkedő, bár eléggé alacsony szintről indult GDP-arányosan. Itt is találtunk kivételt, például Lengyelországot, ahol 2003-ban a háztartási hitelállomány euróban csökkent, viszont GDP arányosan itt is nőtt a zlotynak az euróval szemben történt erőteljes leértékelése következtében. Szlovéniában viszont ez az arány évek óta stagnál GDP arányosan és abszolút értékben is, talán a nagyon magas egy főre jutó GDP miatt (messzemenően a legmagasabb KKE-ban). A harmadik ország, amely megtörte a trendet, az Szerbia, ahol az elmúlt években a cél inkább a bankpiac átstrukturálása volt. A többi országban viszont a fogyasztási hitelek magas növekedési rátát értek el, de még mindig nagyon alacsonyak a bruttó hazai termékhez viszonyítva, azonban ez a magas növekedési trend várhatóan az elkövetkező években is folytatódni fog. (RZB CEE, 2004). Az utóbbi idők fejleményei

[8] Forrás: RZB CEE, 2004.

azonban már kételyeket támasztottak egyes elemzőkben a makrogazdasági stabilitás megtartásával kapcsolatosan, és néhány nemzeti bankot bizonyos intézkedések meghozatalára késztettek.

7. ábra. Közép-Kelet-Európa fogyasztási hitelállomány benchmarkja, 2003[9]

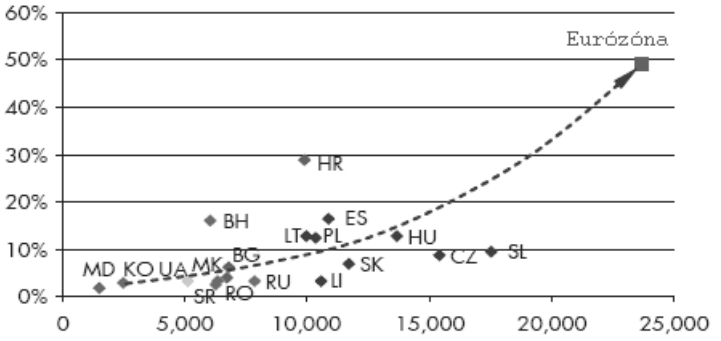
Tehát a fogyasztási hiteleket gyakran import árucikkek megvásárlására fordítják, amelynek hatására a külkereskedelmi mérleg és a folyó fizetési mérleg-deficit jelentősen megnőtt az utóbbi években. Leginkább a folyó fizetési mérleg-deficit a problémás, főként a valutaárfolyam stabilitására nézve, abban az esetben, ha az állam nem hitel teremtő „befolyásokkal", például külföldi direkt befektetéssel nem tudja finanszírozni azt. Éppen ezért Horvátország, Románia és Bulgária különböző intézkedéseket vezetett be a túl gyors hitelállomány-növekedés visszafogására.

A monetáris politika a puha gazdasági eszközökre kell alapozzon – kamatláb, kötelező tartalékráta –, és szinte lehetetlen megkerülni a fogyasztási hitelek visszafogásával együtt járó vállalati (főleg KKV) hitelek csökkenését, amit – a növekvő verseny miatt – jelenleg egyetlen közép-kelet-európai ország sem engedhet meg magának. A gazdaságnak jelenleg ezekben az országokban leginkább a KKV hitelekre van szüksége, ugyanis csak így lehet esélye a vállalatoknak a termelékenység növelésére és a minőség javítására, különben nem tudnak versenyképesek lenni az európai piacokon.

A másik nagyon fontos hitel a fogyasztási hitelek mellett a jelzáloghitel, amely néhány országban hihetetlenül magas növekedést ért el (lásd Romániát, ahol ugyan ütemében magas, de mértékében még alacsony). Amint a jelzáloghitel előtt álló jogi akadályok elgördültek az útból, szinte mindegyik közép-kelet-európai országban bekövetkezett a jelzáloghitel „boom", ami óriási keresletet takar mind a lakásfelújítás, mind pedig az új lakások vásárlása iránt a régióban. Meg kell itt említenem, hogy a magas jelzáloghitel-növekedés nem

[9] Forrás: RZB CEE, 2004.

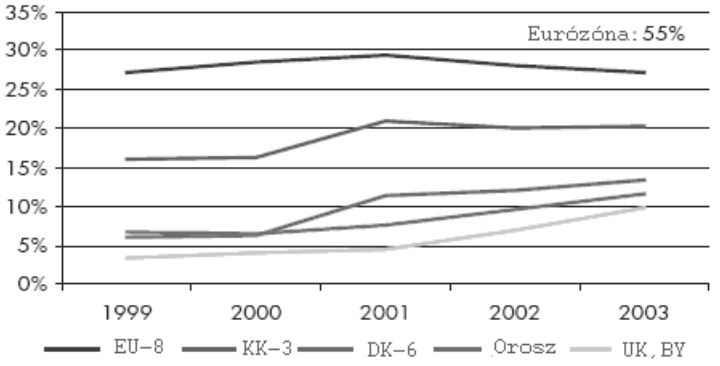
közép-kelet-európai specifikus jelenség, ugyanis az EU-15-ben is 2003 végére a jelzáloghitel-piac elérte az 5100 milliárd eurót, amiből 4260 milliárd a lakáshitel. A lakáshitelek 10 év alatt megduplázódtak, és az EU-15 GDP-nek a 42%-ára emelkedtek.

8. ábra: Háztartási hitelek/GDP vs. egy főre jutó GDP, 2003[10]

A betétállomány alakulása

A hitelállomány növekedéséhez képest a betétállomány sokkal moderáltabb növekedést produkált a közép-kelet-európai országokban. Mégis mindegyik alrégió esetében GDP arányosan nőtt a betétállomány. Az eurózónában és a közép-kelet-európai országokban a betétállomány/GDP arány között érdekes módon nincsen akkora szakadék, mint a hitelállomány vagy bármelyik hiteltermék esetében. Ez az arány kiemelkedően magas Magyarországon, Csehországban, Szlovákiában és Horvátországban.

9. ábra: Háztartási betétállomány/GDP, 2003[11]

[10] Forrás: RZB CEE, 2004.
[11] Forrás: RZB CEE, 2004.

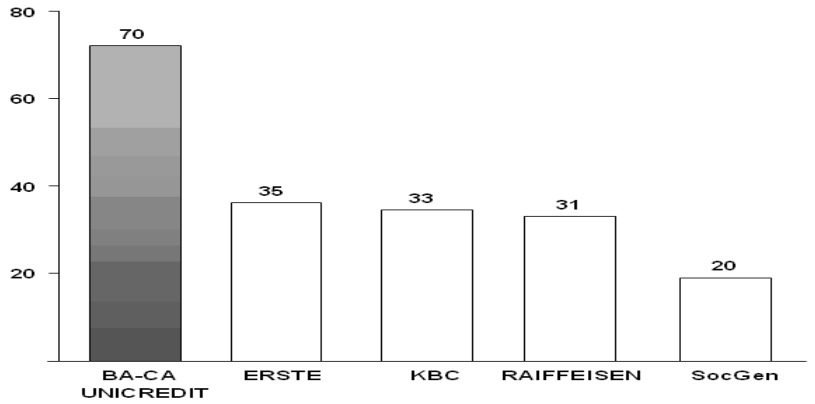
A betétállomány a bruttó hazai termékhez képest alacsony Oroszországban, Ukrajnában, Fehéroroszországban és Romániában a magas inflációs szint és kisebb mértékben a bizalom hiánya miatt a bankszektorral szemben.

Ezen okból kifolyólag a lakosság egy része még mindig, bár egyre kisebb mértében, más alternatív befektetést keres (pl: valutabefektetés), de van olyan is, aki „párna alatt tartja a pénzét".

A közép-kelet-európai országokban, a hitelek gyors növekedésének köszönhetően, a hitel/betétállomány arány csökkent.

Közép-kelet-európai bankcsoportok

Közép-Kelet-Európában 5 nagy bankcsoport alakult ki az elmúlt évek során, amelyek mérleg-főösszegük alapján a következő:

10. ábra: Az öt legnagyobb bankcsoport Közép-Kelet-Európában, 2004[12] (Mértékegység: Milliárd euró)

Továbbá, kapitalizációs vagyis tőzsdei értékük alapján, a közép-kelet-európai bankok közül a következő bankok a legdrágábbak, illetve ezen bankok érték el a legmagasabb pénzügyi teljesítményt az elmúlt évek során.

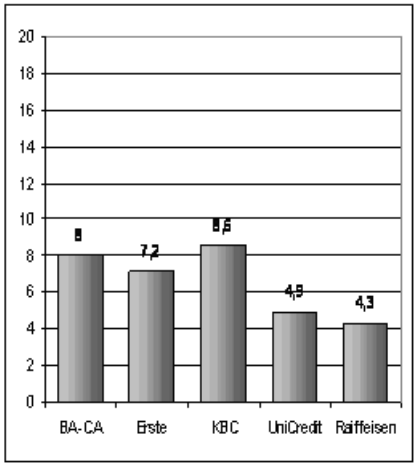
Az alábbi táblázat több átfedést tartalmaz, azaz több banknak közös a tulajdonosa (pl: a Pekao az UniCredit bankcsoport tagja), viszont önálló bankként jelennek meg mind a tőzsdén, mind pedig az illető bankpiacon.

Ahhoz, hogy aggregát képet tudjunk alkotni a legnagyobb bankcsoportok közép-kelet-európai bankpiaci jelenlétéről, fontos megvizsgálni ezek piaci részesedését, mind az EU-8 alrégióban, mind pedig a KK-3 alrégióban.

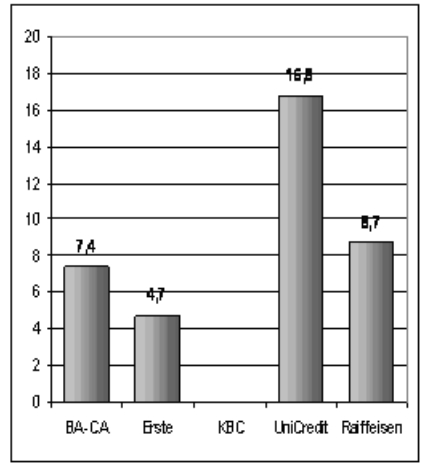
[12] Forrás: Rácz Tibor, 2005.

Bank neve	Értéke (millió EUR)	ROE				ROA			
		2003	2004	2005e	2006e	2003	2004	2005e	2006e
OTP Bank	7,316	31.1%	35.2%	31.5%	29.1%	2.7%	3.4%	3.3%	3.2%
Bank BPH	4,040	6.3%	14.0%	14.1%	16.4%	0.7%	1.5%	1.6%	1.8%
Bank Pekao	5,922	12.9%	17.8%	17.1%	18.4%	1.4%	2.2%	2.3%	2.4%
BZ WBK	1,912	5.1%	16.0%	13.4%	16.7%	0.5%	1.7%	1.5%	1.9%
Komercni banka	3,909	25.0%	22.1%	19.3%	16.4%	2.1%	2.1%	2.0%	1.8%
BA-CA	12,680	8.7%	9.8%	11.9%	12.0%	0.3%	0.4%	0.5%	0.6%
Raiffeisen	7,540	13.8%	11.5%	12.1%	12.6%	1.0%	0.9%	1.0%	1.1%
Unicredito Italiano	26,559	16.0%	15.4%	15.3%	16.9%	0.9%	0.8%	-	-
Kbc	20,823	12.4%	16.1%	15.4%	15.4%	0.5%	0.7%	-	-
Erste Bank	9,609	14.6%	16.3%	17.4%	17.3%	0.3%	-	-	-
Societe Generale	32,019	15.6%	18.6%	17.9%	16.5%	0.5%	0.5%	-	-

1. táblázat: A legértékesebb közép-kelet-európai bankcsoportok és főbb pénzügyi mutatói 2004-ben[13]

11. ábra: Az öt legnagyobb bankcsoport részesedése EU-8, 2003[14]

12. ábra: Az öt legnagyobb bankcsoport piaci bankcsoport piaci részesedése KK-3, 2003[15]

Mivel mindenik bankcsoport nincsen jelen mindegyik közép-kelet-európai alrégióban, ezért fontosnak tartottam megvizsgálni az általam kiemelten elemzett öt ország bankpiacán a legnagyobb öt bankcsoport piaci jelenlétét és piaci részesedését is.

Előzetesen az a következtetés vonható le, hogy az elkövetkező években e bankcsoportok a többi közép-kelet-európai országban is piacra fognak lépni.

[13] Forrás: Erste CEE Equity, 2005.
[14] Forrás: RZB Group CEE Sector Report, 2004.
[15] Forrás: RZB Group CEE Sector Report, 2004.

	BA-CA	%	Erste	%	KBC	%	UniCredit	%	Raiffeisen	%
Lengyelország	PBK	8			Kredyt B.	6	Pekao	11	Raiffeisen	2
Csehország	HVB	5	Ceska S.	18	CSOB	19	Ziv. Banka	2	Raiffeisen	3
Szlovákia	HVB	5	Slovenska S.	20	CSOB	7	Unibanka	4	Tatra Bank	14
Magyarország	HVB	7	Erste	8	K&H	11			Raiffeisen	8
Horvátország	HVB Splitska	9	Erste	11			Zagrabaca B.	25	Raiffeisen	11
Románia	HVB	5					UniCredit	1	Raiffeisen	8
Bulgária	Blochim	4					Bulbank	14	Raiffeisen	8

2. táblázat: Az öt legnagyobb bankcsoport piaci részesedése a kiemelten elemzett országokban, 2004-ben[16]

Következtetések

Közép-Kelet-Európa bankpiacait elemezve elsőnek azt láthattuk, hogy ez a regionális bankpiac nemzetközi összehasonlításban még relatíve kicsinek és kevésbé fejlettnek számít, viszont rendkívül magas növekedési potenciállal bír.

Ugyanakkor azt is láthattuk, hogy a közép-kelet-európai bankpiac nem egységes és eltérő fejlettségű, ami az országcsoportosításokból egyértelműen kiderült.

A kiemelkedően magas növekedési potenciál, magas kamatmarzsok és kevésbé éles verseny miatt a többi tényező ellenére a nagy nemzetközi bankcsoportok a verseny szempontjából egységesnek tekintik.

Közép-Kelet-Európa bankpiacainak fejlődésével és a piacok liberalizációjával a nagy nemzetközi bankcsoportok egyre dominánsabb szerepet töltenek be az országok bankpiacain. A nagy nemzetközi bankcsoportok elsődleges célja a 10%-os piaci részesedés (minimális hatékonysági küszöb) elérése mindegyik közép-kelet-európai országban. Megfigyelhető, hogy nemzetközi terjeszkedés nélkül az országos bajnok bankok rohamosan piaci részesedést veszítenek, és romlik a pénzügyi teljesítményük a nagy nemzetközi bankcsoportokhoz képest. Ezen okokból adódóan könnyű felvásárlási célpontjaivá válnak a nagy nemzetközi bankcsoportok számára, amelyek ezáltal növelik piaci részesedésüket a közép-kelet-európai bankpiacon. Ebből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy Közép-Kelet-Európát a nagy nemzetközi bankcsoportok, verseny szempontjából már egységes piacnak tekintik.

Az UniCredit és a BA-CA bankcsoport fúziójából az is jól látható, hogy nem csak a helyi (országos) piacok nem „védettek” a felvásárlásokkal szemben, hanem a regionális (közép-kelet-európai) piacok sem. Ugyanis a felvásárlás bizonyul a hatékonyság és a piaci részesedés gyors növelése legjobb módszerének, ami alapvető követelmény a bankcsoportokkal szemben a tulajdonos tőkebefektetők részéről.

16 Forrás: Figyelő, 2005.

Európában már országos szinten végbement egy bankfúziós hullám: Franciaországban a Banque National de Paris – Societe General – Credit Lyonnais, Angliában a Helifax – Bank of Scotland, Németországban a Bank Austria Creditanstalt – HVB Bank. A bankfúziós trend Európában tovább folytatódik, de most már nemzetközi szinten. 2004-ban 111 bankfúzió ment végbe Európában, amelyek közül a legnagyobb a Santander – Abbey volt, ami összértéke 12,5 milliárd euró. (Gabriela Tinteanu, 2005) Jelenleg az olasz és spanyol bankok terjeszkednek főként Angliában és Németországban. Ennek ellenére a bankpiac még Nyugat-Európában sem mondható teljesen liberalizáltnak, ugyanis egyes országokban a mai napig érvényben vannak olyan belső jogszabályok, kartell egyezmények, amelyek akadályozzák a felvásárlásokat. Ilyen például Angliában az a törvény, amely szerint a külföldi tulajdonban levő angol bankok nem jegyezhetők a londoni tőzsdén.

A jelenlegi európai uniós versenyszabályozás még engedékeny a nagyobb bankfúziók esetén is, ugyanis ezek mérete többnyire jóval a világ legnagyobb bankjainak mérete alatt marad. Az Európai Unió érdeke, hogy a belső piacain globális szinten is versenyképes bankok jöjjenek létre, és ennek érdekében rugalmasabb a belső konszolidáció tekintetében.

A globális piacokon is komoly felvásárlási hullám megy végbe, amelyet jól szemléltetnek a világ legnagyobb bankcsoportjainak felvásárlási célokra elkülönített dollármilliárdjai (Citigroup 21 milliárd dollár, HBOS 17 milliárd dollár, HSBC 11 milliárd dollár). A globális bankok nem kívánnak részt venni a konszolidációs folyamatokban, hanem kivárnak. Amint viszont egy regionális piacvezető bank elér egy relatíve magas „ingerküszöböt", és a régió stratégiailag fontossá válik, többnyire akvizícó útján felvásárolják.

Irodalomjegyzék

ACT Media (2005.): *Last Years top ten of the Romanian banking sector.* In: Financial Buletin

B Media Communications BMD (2005.): *The Romanian Card Market.* In: Banking and Finance Buletin

Bizcity (2005.): *Parkuri comerciale „Big Box retail" vin cu o oferta bogata.* http://bizcity.ro/index.php?x:read=artnews

Banca Nationala Romana (2004.): *Raport anual – 2003.* www.bnro.ro

Banca Nationala Romana (2005.): *Raport anual – 2004.* www.bnro.ro

Corina Saceanu (2005.): *Banking unions set to shake up lokal market.* In: Business Review, Vol. 11, No. 23, pp. 10-11.

Euromoney (2003.): *Deals of the year: Central and Eastern Europe.* ISI

Euromoney (2005.): *Emerging Europe.* ISI

Euromoney (2005.): *Hungary, Croatia, Czech Republic.* ISI

European Central Bank (2005.): *Banking structures in the new EU member states.* ISI

Erste Group (2005.): *Erste CEE research.* ISI

Financial Times (2004.): *Analysts bank on eastern promise.* In: Financial Times, London

Gabriel Nitulescu (2005.): *Banii Nostri.* Capital

Gabriela Vranceanu Firea (2005.): *Gasca mea sau creditul nostru?* Saptamana Financiara, Vol. 16, No. 20, pp 2.

Gabriela Tinteanu Moldoveanu (2005.): *Merger market.* In: Bizcity

Gabriela Tinteanu Moldoveanu (2005.): *Bancile vor sa revigoreze creditul ipotecar.* In: Capital

Gene Zelazny (1999.): *Say it with presentations.* Mc Graw-Hill, Whashington D.C.

Gene Zelazny (2000.): *Say it with charts.* Mc Graw-Hill New York.

Institutul National de Statistica (2005): *Annuarul statistic al Romaniei – 2004.* Institutul National de Statistica, Bucuresti.

ITCB Consulting (2004.): *Market survey, the Romanian Banking market 1993-2003.* ISI

IntelliNews (2005.): *Romanias top banks.* ISI-IntelliNews

Jagdish Sheth – Rajendra Sisodia (2003.): *The 'Rule of Three' in Europe.* European Business Forum Vol: 16, pp. 42-51

Katalin Mérő – Marianna Endrész Valentinyi (2003.): *The role of foreign banks in five central and eastern European countries.* Magyar Nemzeti Bank

Liviu Chiru (2004.): *Numarul de POS a crescut cu peste 47%.* Ziarul Financiar

Lovas Judit–Rédei Judit (2005.): *Evéskényszer.* In: Figyelő 16. jun. 2005

Magyar Nemzeti Bank (2005.): *Éves jelentés – 2004.* www.mnb.hu

Manager Magazin (2005.): *HVB-UniCredit fúzió.* In: Manager Magazin - ISI

Mark Ambles – Marian Horvath – Simon Mackay (2003.): *How locally – owned firms in Central Europe can win.* In: European Business Forum, Vol. 13, pp. 53-56

Meir Kohn (2003.): *Bank és pénzügyek,* pénzügyi piacok. Osiris

Michael E. Porter (1999.): *Versenystratégia.* Akadémiai kiadó, Budapest

News Corporation (2005.): *HVB to abrobe Banca Ion Tiriac.* In: New Europe

Oana Osman (2005.): *Liderii bancari incep sa auda alegatorii din plutonul doi.* In: Capital

Oana Osman (2005.): *Cursa bancilor.* Capital

Rácz Tibor (2005.): *Közép Európai Bankcsoportok és stratégiájuk.* Előadás BCE

Razvan Voican (2004.): *Piata in crestere, inca foarte concentrata.* Ziarul Financiar

Robert E. Grosse (szerk.) (2000.): *Tunderbird on Global Business Strategy*

Romanian Business Journal (2005.): *Banc privatization comes to an end.* In: RBJ

Romnet (2005.): *„Citi Bank" se focalizeaza pe clienti cu cifra de afaceri intre 2 si 50 millioane de dolari.* In: Central Monitoring

RZB Group (2004.): *CEE Banking Sector Report.* ISI

Simai Mihály – Gál Péter (2000.): *Új trendek és stratégiák a világgazdaságban.* Akadémia

Somodi Julia – Szabó Csaba (2005.): *A romániai bankszektor iparagi mélyelemzése.* RMKT – *Gazdasági Fórum*

The Banker (2005.): *The 100 bigest banks in the world.* ISI